

pris: 25 kr.

Foreningen Danmark-Letland

nr. 4 december 2014 22. årgang ISSN 1901-5720

Mød Rikke Helms, som fortæller om sit begivenhedsrige liv onsdag den 28. januar 2015 i kulturhuset Kilden i Brøndbyøster kl. 19.00

Indhold

18. nov. fest i Kilden	3
Ambassadør Kaspars Ozoliņš tale	5
Ny lettisk regering gør klar til EU-formandskab	8
Generalforsamling i april	11
Valbysogdenes besøg i Nereta	12
Frihedskamp i 1919	20
Vi bjærged' dog Livet	21
Rite Nyt	27
Husk mødet med Rikke Helms	30
Inara Petrusевич i Galleri Lejre	35
Latvia in Review	37
Foreningen....	44
Bestyrelsen	45
Nyttige adresser	46
KALENDER	47

Kontingent 2015 ? Se side 11

Husk at bruge foreningens hjemmeside, hvis du vil se de angivne links, da du så ikke behøver taste dem ind selv. Koden er: vairalat. Hvis du ønsker tilsendt mails om uforudsete aktiviteter skal du sende din email adresse til Jytte Helio på jytte@helio.dk

---

*Forsidefoto:
Lis Nielsen*

Deadline for næste nummer er 1. marts 2015

18. nov. fest i Kilden

Søndag den 16. november fejrede vi Letlands 18. november fest. Den lettiske Ambassade havde i samarbejde med Lettisk-Dansk Forening og Foreningen Danmark-Letland indbudt til fest.

Festen startede kl. 14.00 hvor de inviterede gæster mødte festklædte op. Først blev vi bænket i salen og på storskærm hørte vi den lettiske præsidents tale til letter i udlandet. Derefter blev den lettiske nationalsang afspillet.

Nu holdt ambassadør Kaspars Ozoliņš sin tale, som kan læses her i bladet side 5.

Så kom de festlige indslag. Først dansede dansegruppen "Solis" lettiske folkedanse. Det er snart blevet en tradition at de danser for os hver gang ved Nationaldagsfesten. Ligeledes sang Københavns lettiske Kor for os, som de også har gjort før ved flere lejligheder. Begge dele flot og festligt.

Så kom det vi havde glædet os meget til, Ambassaden havde nemlig inviteret det 40 mand store herrekor: Gaudeamus. Gaudeamus blev guldvinder i herrekor-kategorien ved kor olympiaden i Riga i 2014.

De sang for os i en halv time og en af deltagerne Birgit Mol-

Dansegruppen Solis

Nogle af de yndige dansere

lerup giver her udtryk for sin oplevelse:

”Sikke et kor. De sang med en sikkerhed og engagement, som sjældent høres. Det var stærke talentfulde stemmer i alle stemmegrupper. De sang med en kraft der var overvældende. Det var et stort kor, dygtigt ledet af dirigenten, og der var en helt utrolig kordisciplin.

Der var øjenkontakt til dirigenten og mange kunne tekst og melodi udenad. Specielt hos de ældre kormedlemmer. Det var klassiske svære ting de havde valgt, men de blev udført til UG. Det guld var virkelig fortjent.”

Efter korsangen sluttede konferencieren af med at byde på det store tag - selv bord. Her havde deltagerne medbragt lettisk kartoffelsalat, lettiske oste og lettisk rugbrød. Desuden kunne man få lettisk øl og vin.

Det var en fin fest og tak til Letlands Ambassade og til alle der hjalp med at give os en dejlig eftermiddag.

LN

*Københavns
Lettiske Kor*

Ambassadør Kaspars Ozoliņš tale

Letlands ambassadør i Danmark, Kaspars Ozoliņš tale på 96. årsdagen for Republikken Letlands grundlæggelse.

Ærede landsmænd og vore danske venner!

Jeg vil gerne tilslutte mig præsident Andris Bērziņš og gratulere jer med vores stats - Republikken Letlands 96. grundlæggelsesdag.

Det år, der er gået siden vores seneste sammenkomst, har bragt en række betydningsfulde begivenheder også for vores stat og dets indbyggere med sig. Netop på baggrund af begivenhederne i Europa i øvrigt giver det måske endnu mere mening for os at vurdere det, som vi har opnået i Letland, siden vi genvandt uafhængigheden.

I husker sikkert, at Letland indførte euro ved årsskiftet. De af jer, som har været i Letland i år, kunne selv opleve den opløftende følelse, som det er at holde den lettiske euro, også kaldt euro-Milda, i sine hænder. Den samme Milda kan ses på 1 og 2 euro-mønterne og symboliserer Letlands historie: Dens grundlæggelse 1918 og dens fortsættelse som en stat gennem de tre besættelsesperioder.

Letlands indbyggers omsorg for deres kulturværdier kom til udtryk i aktionen, hvor bøgerne i en kæde fra hånd til hånd blev afleveret fra det gamle bibliotek til det nye Nationale Bibliotek, "Gaismas pils". Med denne imponerende bogvenneaktion markerede vi starten på året, hvor Riga var Europas kulturhovedstad, og med sit mangfoldige kulturprogram tiltrak sig international opmærksomhed. Kulminationen af kulturhovedstadens arrangementer var verdens kor-olympiade og koncerten med de verdenskendte musikere "Født i Riga".

Kor-olympiaden viste endnu en gang de lettiske kors kunnen på verdensplan, og i dag har vi muligheden for at høre vinderne i herrekor - kategorien, koret Gaudeamus. Interes-

sen for og besøgstallene af den førømtalte olympiade viser, at det var et af de største arrangementer i dens historie. Men inden da havde også Letlands sportsfolk glædet os og gjort os stolte over de udmærkede sportspræstationer og medaljer i Vinter OL. I husker sikkert de fire medaljer i de fire forskellige discipliner.

Jeg har kun nævnt de mest slående øjeblikke fra i år. Vi kan kun være stolte over vores og vores landsmænds præstationer. Jeg er overbevist om, at hver af jer har følt ægte glæde, stolthed og tilfredshed, og måske kunne I også prale lidt på baggrund af det til jeres danske venner eller kollegaer.

Mens vi glæder os over vores indsats, kan vi ikke helt glemme de ændringer, der er sket i den europæiske sikkerhed. Ændringerne er alvorlige og graverende, og der skal flere politiske skridt til for at lave om på dem. Overtrædelse af de internationale normer og ret, misligholdelse af den territoriale integritet og anvendelse af militær magt fra Ruslands side har grundigt rystet sikkerhedsfundamentet i Europa og den internationale orden. Hvilke følger besættelse og annektering af dele af Ukraine vil få for sikkerheden i Europa, Ukraine og Rusland i fremtiden er dog foreløbigt svært at gisne om og vurdere.

Uanset hvilke konklusioner vi vil nå frem til senere, er det allerede nu klart, at i løbet af de 24 år i Letlands stats historie, hvor vi har reformeret forvaltningssystemet, og er blevet medlemmer af EU og NATO samt indført euro, i høj grad har forbedret Letlands sikkerhed og velfærd samt sikret udviklingen af nationens fremtid.

Alt det nævnte kunne vi naturligvis ikke gøre uden vores venner og allierede, eksempelvis Danmark. Danmark og de andre NATO-landes støtte til de baltiske lande har været og er stadig et meget betydningsfuldt udtryk for solidaritet både i ord, handling og holdning. Denne støtte er meget vigtig for os, og jeg vil gerne takke vores danske venner for dette.

Når jeg taler om Ukraine, trækker jeg ikke paralleller med Letland. Tværtimod - situationen i Letland er principielt forskellig fra situationen i Ukraine. Ukraine tjener som et slående eksempel for, hvordan statens indre svaghed kan blive udnyttet mod dens interesser.

Letlands fremskridt, som jeg talte om tidligere, vidner om vores stats styrke. Dertil har de herboende letter også givet deres besyv med ved at deltage i valget. I Danmark deltog der i alt 777 vælgere i Saeimas 12. valg, 404 af dem i Kø-

benhavn. Det er en god indikator, for det viser jeres vedvarende forbindelse med Letland og troen på dets fremtid. Jeg er overbevist om, at vores stat i løbet af dette år er blevet endnu stærkere, politikken er blevet mere målrettet og dets folk - mere fællesskabsorienteret.

Lad os stole på os selv, og lad os have evnen til at blive stærkere! Jeg ønsker jer en glædelig fest!

Kaspars Ozoliņš

Kontingent 2015 ? Se side 11.

Ambassadebesøg

Den lettiske ambassadør Kaspars Ozoliņš, havde inviteret foreningen Danmark-Letlands medlemmer til en orientering om Letland. Herunder referat af orienteringen.

Ny lettisk regering gør klar til EU-formandskab

Referat af Peter Fjerring

Lettisk politik er inde i en periode med store forandringer. En ny regering har taget over efter det lettiske parlamentsvalg den 4. oktober. Og indgangen til 2015 byder på et halvt års EU-formandskab for det lille Østersøland.

Det var derfor en aktuell og spændende briefing, som ambassadør Kaspars Ozoliņš kunne give den snes medlemmer af Foreningen Danmark-Letland, der den 21. oktober besøgte den lettiske ambassade.

Ambassadør Kaspars Ozoliņš fortæller medlemmer af Foreningen Danmark-Letland om aktuelle begivenheder i sit hjemland. Foto: Jørgen Lauterbach.

Skiftedag i regeringskontorerne

Valget til det lettiske parlament Saeima resulterede i en stor fremgang til Social Democratic Party "Harmony", der især samler mange vælgere fra Letlands russiske befolkningsgruppe.

En længere forhandling om etablering af en ny regering endte dog med, at partierne Unity, Union of Greens and Farmers og National Alliance Parties i starten af november kunne indtage regeringskontorerne. Det skete med en koalitionsregering under ledelse af statsminister Laimdota Straujuma fra partiet Unity.

Ambassadør Ozoliņš kunne fortælle, at de vigtigste prioriteter for den nye regering bliver en stram økonomisk kurs, reformer af den offentlige sektor (herunder universiteter og sygehuse) og at øge de offentlige indtægter gennem enten skattestigninger eller en mere effektiv skatteinddrivelse.

Men den første store opgave for den nye lettiske regering bliver EU-formandskabet i første halvår af 2015. For Letland er der tale om en historisk milepæl – at letterne står i spidsen for det europæiske samarbejde her et årti efter landets optagelse i EU og et kvart århundrede efter Letlands genvundne selvstændighed.

Halvår med fokus på Letland

Det lettiske formandskab betyder ikke bare, at landet sidder for enden af bordet i EU. Det er også en anledning til at sætte fokus på, hvad Letland kan tilbyde af erfaringer og samarbejdsmuligheder. Kaspars Ozoliņš berettede om, at Letland i forbindelse med EU-formandsskabet skal være vært for en lang række møder, konferencer og arrangementer, hvor politikere, diplomater og embedsmænd fra hele Europa drager til Letland. Det vil give en masse beslutningstagere et styrket kendskab til det lettiske samfund.

Tilbage i 1990'erne – i årene umiddelbart efter de baltiske landes selvstændighed – var der i den europæiske offentlighed og presse stor opmærksomhed omkring Letland og de to andre baltiske lande, Estland og Litauen.

Det nye Letland

Det seneste årti har der været lidt mere stille omkring Letland og de andre baltiske lande. Det lettiske EU-formandskab i 2015 vil derfor være en god anledning til at få sat et fornyet fokus på Letland. Og vel at mærke "det nye Letland" - et lille, dynamisk land, der i dag har en af de højeste vækstrater i EU og som i modsætning til en række sydeuropæiske lande er kommet sig godt oven på finanskrisen.

Efter sin præsentation svarede Kaspars Ozoliņš beredvilligt på spørgsmål fra mødedeltagerene om alt fra Letlands udenrigspolitik og nationaløkonomi til landets kulturelle samarbejde med Danmark og potentiale som turistdestination for danske besøgere.

Valg til det lettiske parlament Saeima

Den 4. oktober 2014

Resultat og mandatfordeling

Parti	Tilslutning	Mandater
Social Democratic Party "Harmony"	23 pct.	24
Unity Party	22 pct.	23
Greens and Farmers Union	19 pct.	21
National Alliance Parties	17 pct.	17
Regional Alliance of Latvia	6 pct.	8
Latvia from the Heart	6 pct.	7
Øvrige partier	7 pct.	0

Syv partier stillede op uden at klare spærregrænsen på 5 procent. Valgdeltagelsen var på 59 procent.

Generalforsamling i april

Indkaldelse til ordinær generalforsamling i

Foreningen Danmark-Letland

Mandag den 23-3 2015 kl. 19.00 i ”Kulturhuset Kilden”,
Nygårds Plads 31, Brøndbyøster

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Det reviderede regnskab
4. Forslag fra bestyrelsen
5. Forslag fra medlemmer (skal jfr. vedtægterne være indsendt skriftligt inden 15. Februar)
6. Fastsættelse af kontingent
7. Valg af medlemmer til bestyrelsen
8. Valg af 2 suppleanter til bestyrelsen
9. Valg af revisor
10. Eventuelt

Kontingent 2015.

Så er det tid til at betale kontingentet for 2015.

Kontingentet er for:

Enkeltpersoner	kr. 250,-
Husstande	kr. 350,-
Unge under 26 og pensionister	kr. 175,-
Organisationer m.m.	kr. 550,-

Vi vil meget gerne modtage kontingentet inden udgangen af januar 2015.

Kontingentet kan betales på det girokort, der er vedlagt bladet, december 2014, konto nr. 0773654, eller via netbank til foreningens konto i Danske Bank konto nr. 1551-0773654 (husk navn) eller en sidste mulighed – kontant til kassereren på foreningens møde den 28. januar 2015 med Rikke Helms.

Aase Lundby Kasserer

Valbysognenes besøg i Nereta

Venskabsbesøg i Nereta den 7.-13. august 2014

Igennem 22 år har sognene i Valby haft en venskabsmønstret i byen Nereta - ca. 130 km. sydøst for Riga. Det er glædeligt, at i samtlige disse år er det lykkedes os at besøge hinanden mindst én gang om året. I år rejste 18 personer fra Valby til Nereta i dagene 7.-13. august.

Vi havde en halv dag i Riga, inden vi blev kørt til Nereta. For fleres vedkommende gav det endnu engang mulighed for at beundre Rigas smukke bykerne og indånde den særlige atmosfære, der hersker dér. Da det var utrolig varmt benyttede ca. halvdelen af deltagerne sig af muligheden for en forfriskende sejltur på kanalen rundt om centrum og på Daugava.

Da vi først på aftenen nåede frem til Nereta blev vi rigtig, rigtig hjertelig modtaget. Mange var mødt frem. Stor gensynsglæde. Masser af knus og kram. Snakken gik lystigt videre inden døre, hvor der blev serveret velkomstmiddag i byens børnehaven.

Alle danske blev senere kørt til de værtsfamilier, hvor man skulle bo i den kommende lille uges tid.

Besøg på Neretas Rådhus

I de efterfølgende dage blev der aflagt mange private og mere officielle besøg, bl.a. på byens rådhus, hvor viceborgmester, Aivars Mieziņš bød velkommen - og oven i købet på dansk! Han takkede varmt for vort venskab med byen, for også byen har modtaget hjælp fra Danmark, bl.a. til skolen og plejehjemmet. "Det er ikke længere bare et officielt besøg, men et besøg af venner!", som det så smukt blev formuleret. Aivars Mieziņš berørte også i forsigtige vendinger den aktuelle politisk meget spændte situation, p.g.a. Ruslands trussel om at ville beskytte russere overalt i verden, ved at nævne, at Danmark sammen med Island var de første lande til at anerkende Letlands selvstændighed i 1991. Letlands selvstændighed skal fastholdes, blev der sagt meget tydeligt! I Letland havde man på mange måder Danmark som forbillede, og her nævnte Aivars Mieziņš bl.a. demokrati og sociale forhold. Han forklarede også, at p.g.a. Letlands meget anstrengte økonomiske situation, så magtede man endnu ikke at være på niveau med Danmark; men, som han sagde med stolthed og eftertryk: "Da det lettiske folk består af både dygtige og arbejdsomme mennesker, så gøres der hele tiden meget for at forbedre forholdene for landets indbyggere - også i Neretas Novads!". Novads er betegnelsen for en region. Neretas Novads består af fire kommuner: Nereta er den største med 1.800 mennesker. De øvrige er Zalve, Mazzalve og Pilskalne, nævnt i rækkefølge af indbyggere. I alt ca. 4.000 mennesker på et 645 km² stort område. Altså ikke mange mennesker, men megen skov.

Der er tre skoler i regionen og én børnehave. Der findes 7 kirker. Nereta Kirke er én af de ældste i hele området. Der ligger 7 slotte og større gårde i regionen; mest kendt er nok slottet i Ērberģe, som blev bygget af en tysk adelsmand i 1833. Stedet er nu indrettet som museum. Nævnt blev også museet for den lokale digter Jānis Jausudrabiņš, som er en af Letlands mest kendte forfattere. Men i det hele taget, sagde Aivars Mieziņš, så har der i Nereta boet mange digtere og kunstnere. Han henviste her til, at vi fra Valby bl.a. udmær-

ket kendte keramikeren Zanda Ragele.

På grund af disse mange kunstnere er der også en ugle på Neretas nye byvåben.

Besøget blev rundet af med et flot trakterement. Fra dansk side kvitterede vi med et par danske sange, hvilket man

syntes rigtig godt om.

Den danske gruppe aflagde også besøg på byens plejehjem. Vi blev budt velkommen af hjemmets forstander og fik en rundvisning. Vi hilste på flere af beboerne, bl.a. en gammel dame, der lå i sin seng og læste om sagaer og vikinger, og som hun

sagde: Nu får jeg oven i købet besøg af nogle af deres efterkommere!

Vi fik også forevist det tørrerum, som en dansk Lions-klub havde givet penge til.

En del af den danske gruppe aflagde en dag under deres tur rundt i det naturskønne landskab omkring Nereta også besøg på Rite Højskole. De var meget begejstret for det arbejde, som Lis Nielsen og Niels Bendix udførte dér.

Der var en dag også arrangeret en udflugt til byen Roikiškis i Litauen - ca. 50 km. fra Nereta. Da vi var mange, der skulle af sted, var der bestilt en stor bus. Det var helt hyggeligt at køre med den, for skiltningen inde i bussen viste, at bussen engang var kommet fra Danmark. Der stod bl.a. på dansk, at man ikke måtte spise is i bussen!

I Roikiškis, hvis indbyggertal er på 14.500 mennesker, blev vi modtaget af en guide, som førte os rundt på hele turen. Fra ca. år 1200 har der været en kirke i byen bygget af korsridderen Engelbrecht Thiesenhausen. En af hans efterkommere lod i midten af 1800-tallet opføre en ny kirke i nygotisk stil. Dens interiører var imponerende - særdeles smukt

træskærerarbejde udført af belgiske håndværkere. Vi fik bl.a. at vide, at prædikestolen havde kostet lige så meget, som det ville have kostet at opføre to almindelige kirker! Tæt på byen ligger et smukt slot, hvor der i én af sidebygningerne findes et enestående museum for den verdensberømte træskærer Lionginas Šepka, der døde i 1985. I museets forskellige sale - på i alt 253 m² - så vi eksotiske blomsterguirlander, buske, træer, kranse, fugle og udtryksfulde menneskelige figurer.

Alt udskåret i træ og fyldt med liv.

Vi fik at vide, at under 2. Verdenskrig var store dele af slotet indrettet som hospital; men den ledende hærchef havde også hovedkvarter her. Efter krigen blev slottets store sal benyttet som byens dansesal.

Til byens historie hører også følgende mørke kapitel. Ved udbruddet af 2. Verdenskrig var ca. 40% af indbyggerne i Rokiškis af jødisk afstamning. De blev alle arresteret, bl.a. ved hjælp af pronazistiske litauere fra området og ført til et område lige udenfor byen og henrettet i løbet af to dage, 15.-16. august 1941 - 3.207 mennesker. Ca. 300 undgik i første omgang døden og blev ført til en nærliggende lejr; senere dræbt dér.

Rokiškis har siden 1925 været kendt for sin produktion af lækre oste - "Rokiškio sūris". I 1964 havde sovjetstyret opført et specialiseret ostemejeri, som efter en rekonstruktion

Lionginas Šepkas museum

og nye udenlandske investeringer i 2008 nu omsætter for 143 mill. Euro. 60% af produktionen sælges på udenlandske markeder. P.g.a. russisk importforbud fra europæiske lande af bl.a. ost var mejeriet nu blevet hårdt ramt økonomisk.

Vi blev ført til et kælderlokale, hvor vi fik en introduktion til mejeriets historie og produktionen af ostene, og vi fik også lov til at smage 5 typer af de oste, man producerede: Mozarella; en anden italiensk-præget ost af den meget tørre og smagfulde type: Monte Campo; en gouda; en russisk-præget ost; en særlig litauisk landost, der blev fremstillet i en form for tynd bomuldsstrømpe, og som skulle nydes sammen med syltetøj. Der blev til smagningen serveret en fin spegepølse og nybagt brød samt et glas rødvin.

Det blev på de alt for få dage alligevel til mange besøg i Nereta og spændende oplevelser udenfor byen, f.eks. en meget interessant tur til Krustpils og Jėkabpils, hvor vi dels

Kirken i Nereta

så det gamle slot, som var grundlagt år 1237 af biskoppen i Riga, dels aflagde vi besøg i kirken i Krustpils, hvor sognepræst Ēvalds Bērziņš, bød os velkommen og fortalte om kirke og menighed. I byen Jēkabpils fik vi en rundvisning i byens ortodokse kloster, der bebos af 16 munke. Vi skulle også have talt med byens evangelisk-lutherske sognepræst Modris Plate. Han var i sin tid med til i de sidste år af sovjettiden at fremme Letlands selvstændighed. Han aflyste desværre mødet, da vi stod i kirken.

I Nereta fik vi også stærke samtaler med indbyggerne. Alle var præget af begivenhederne i Ukraine: ”De (altså russerne) kan være her om en time!”, blev der f.eks. sagt, og vi kunne samtidig mærke, hvorledes den angst for alt dét, befolkningen havde oplevet under den sovjet-russiske besættelse af landet, kom frem i dem.

Ja, jeg kunne nok fylde det meste af dette nummer af medlemsbladet med dejlige oplevelser; men vil slutte med at fortælle, at dét, der i sin tid bragte os sammen, var et ud-

slag af vores fælles kristne tro. Derfor har der til årets besøg enten dér eller her i Valby altid hørt en fælles gudstjeneste. I år fandt den sted søndag den 10. august, hvor der foruden Neretas egen sognepræst, Aldis Pavlovičs, medvirkede tre præster fra Danmark, Sigurd Gudiksen, Hermann Vorbeck og Ole Petersen. Ca. 60 personer deltog i søndagens gudstjeneste, hvor vi bl.a. blev vidne til dåben af en familie på fire - mor, far og deres drenge på fire og to år. Det var en stor og glædelig oplevelse!

Ved den efterfølgende festmiddag blev der holdt taler og givet gaver, bl.a. skænkede vi fra Valby penge til køb af den nye salmebog, der udkommer til påske 2015. Menigheden havde givet udtryk for, at de ikke vidste, hvor de skulle få de mange penge fra til nye salmebøger, så gaven blev modtaget med stor glæde.

Mange i Nereta havde også glædet os igennem de dage, vi havde sammen - selv om dagene var alt for få; men minderne er mange og står stadigvæk stærkt i vore erindringer. Vi ser nu frem til at få besøg af en gruppe fra Nereta i sommeren 2015.

Ole Petersen, sognepræst i Aalholm Sogn

70 års fødselsdag

Formanden for Foreningen Danmark-Letland Kirsten Gjaldbæk fejrede den 19. november sin 70 års fødselsdag med åbent hus. Her ses hun i sit hjem i samtale med formanden for Dansk-Tysk Selskab, Finn Rowold.

Kirsten har været formand for Danmark-Letland Foreningen i 15 år og har gennem årene lagt en masse energi og et stort frivilligt arbejde i foreningen. Når bestyrelsen skal holde møde foregår det hos Kirsten og vi starter altid med at få noget varm mad og bagefter er der kaffe som oftest med hjemmebagt æblekage, med æbler fra hendes eget æbletræ. For som Kirsten siger, ”så taler man nu bedre sammen, når man har fået noget at spise.”

Vi fra bestyrelsen ønsker et stort til lykke.

LN

Frihedskamp i 1919

Den 18/11 2014 har Letland fejret sin uafhængighedsdag som en selvstændig nation i 96 år. Men kampe forestod i 1919 både mod tyskere og bolsjevikker. Et dansk-baltisk hjælpekorps blev i april 1919 dannet med Richard Gustav Borgelin som kompagnichef for 200 frivillige danskere.

En kontrakt med Estland gjaldt et halvt år. Korpset blev i maj indsat på fronten i sydvest Estland og kort efter indledtes en forrygende offensiv ind i Letland helt til Jekabpils ved Daugavafloden. På kun 14 dage blev russerne smidt ud af Letland. Men så var der et opgør mellem lettiske styrker og det tyskbaltiske "Landeswehr" i Kurland. Den kamp var ikke med i danskernes kontrakt så korpset havde en hvileperiode, hvorefter de blev sendt til Ostrow-fronten i Pskovregionen. Det er lige øst for Letland. Her døde desværre adskillige danskere, og det var på deres sidste opgave, da kontrakten med Estland var udløbet.

Hovedparten af de danske frivillige var tilbage i Danmark i september 1919. Enkelte blev dog i Estland for at fortsætte kampene bl.a. med det svenske "Vita Legion".

Flere danske kompagnier skulle være fulgt efter, men det bl.a. aflyst af "politiske strømme".

Den senere oberst R.G. Borgelin blev hædret med både det estiske Frihedskors af 1. klasse og den lettiske militære orden Lacplecis af 3. grad. Det var der enkelte andre danskere, der også fik. Han fik et stort stykke jord og et stort hus (bygget af russere) af Estland, og boede der til 1937.

Hans datter blev inviteret til at deltage i Diamanten i Kbh. for at fejre 90året for Estlands uafhængighed.

I 2014 består de "politiske strømme" bl.a. i, at præsident Putin kalder 200 amerikanske soldater i Baltikum en provokation. Så dansk hjælp kan måske før eller senere igen være et muligt senarie.

Kilde: "Hendes Verden" fra 2009 og amb. Kaspars Ozoliņš

Henrik Ahnfeldt-Møllerup

Vi bjærged' dog Livet

Da der har været stor interesse for vort uddrag af ovenstående bog i sidste nummer har vi valgt at bringe endnu et uddrag om en danskers liv i Riga. Bogen er skrevet i starten af anden verdenskrig, nedenstående uddrag foregår før og efter 1. Verdenskrig indtil starten af 2. Verdenskrig.

Einar Boesgaard: Vi bjærged' dog Livet

Danske Øjenvidners Beretning om de baltiske Landes Undergang

KØBENHAVN 1941

Mellem Røde Kors - »Kammerater«.

Hvilken Fremtid, der venter de tre Lande vilde det være taabeligt nu at begynde at spaa om. Set fra en dansk Synsvinkel er Problemet Balticum af en adskilligt større Interesse end den, der i Almindelighed herhjemmefra er vist det. Estland, Letland og Litauen har endnu engang været Skuepladsen for bolschevikisk Terror og for Krigens ødelæggende Rasen. Men naar Branden slukkes, vil deres Skæbne paany komme frem i Rampens Lys som et af de Spørgsmål, der skal afgøres.

Den Mulighed bestaar, at vi vil komme i en nærmere Forbindelse med dem, nærmere ogsaa end den i og for sig ret nære, der eksisterede umiddelbart efter Oprettelsen af deres selvstændige Tilværelse. Men hvordan det end gaar, saa vil det være af en vis Interesse en Stund at betragte de danske Skæbner, der i den sidste Menneskealder har været knyttet til de baltiske Lande.

Tilsammen belyser de mangt og meget af det, som den større politiske Sammenhæng vel nok giver, men som faar en større Dybde, naar det ses ud fra Enkeltmands Oplevelser. Adskillige af de Danske, der har levet en større Del af deres

Liv i det, som een Gang hed »Østersøprovinserne« - saaledes som de ældre af dem endnu er tilbøjelige til at kalde de tre Lande - har oplevet begge de to bolchevikiske Stormfloder og nogle af dem har ved begge disse ulykkelige Begivenheders Indtræden sat alt til, hvad de havde tjent.

Typisk i denne Henseende er den Livsskæbne, som den danske Købmand eller »Grosserer« J. Rørvig har haft. Han naaede akkurat at holde fyrre Aars Jubliæum - ved sin Hjemkomst som Flygtning.

Bortdrevet fra alt, hvad han ejede, for anden Gang ruineret, men med et dybtgaaende og paa egne Erfaringer baseret Kendskab til Bolchevismen og dens Metoder.

Efter et Par Aars Bank- og Handelsuddannelse herhjemme kom han som ung Mand til et dansk Firma i Riga, hvor han blev indtil Verdenskrigens Udbrud. »Denne Krig, der højst kunde vare en Maaned eller seks Uger,« siger han med et lidt træt Smil, og fortsætter:

Verdenskrigen var for os i Riga en stor Forbløffelse, fordi den virkelig blev ved at vare. Det stod da ellers saa klart, at der ikke var Penge til at føre en Krig, der kostede Millioner om Dagen. Men det var der altsaa. Og for hver Dag, Krigen blev ved, blegnede Forgyldningen over det Slaraffenland, som Førkrigstidens Riga var, et virkeligt Paradis under et russisk Styre, der ikke bare fik mig til at tænke, men ogsaa ofte til at sige, at Russerne behandlede os Fremmede bedre end deres egne. Vi skulde jo siden faa rig Lejlighed til at opleve noget andet.

Jeg mistede min Stilling, men kom i Kompagniskab med en Tysker, og fik en meget bedre Situation ud af det for mit eget Vedkommende. Det har nu ikke nogen videre Interesse i denne Forbindelse, men jeg kom, da Krigen var ved at ebbe ud, ind i det danske Røde Kors arbejde i Riga. Først som Generalkonsul Thalbitzers Sekretær, siden som selvstændig Leder af et omfattende Arbejde.

Thalbitzer havde i god Tid indset, at den Dag nærmede sig, hvor vi vilde faa Bolchevikerne at se som Herrer i vor By, og

han tilbød mig Sekretærstillingen, for at det røde Kors skulde være en Smule Beskyttelse for mig. Da han selv snart efter tog hjem, overdrog han mig alle sine Fuldmagter. Indtil da havde Arbejdet mest bestaaet i at hjælpe Russere hjem fra tysk Fangenskab, men nu var det ikke længere nødvendigt. De kunde selv.

Til Gengæld blev jeg af Bolchevikerne placeret i en Stilling, der ikke ligefrem var nogen Nydelse, men en saare interessant Tilværelse i visse Henseender. De gjorde mig til en Art Kommissær . . . som det danske røde Kors' Repræsentant i deres egen lokale Røde Kors-Ledelse. Meningen var, at jeg skulde overtage hele deres Organisation i det Tilfælde, at de paany skulde blive fordrevet fra Riga. Hvad de som bekendt ogsaa siden blev.

Det var ærlig talt et modbydeligt Selskab at være i, men jeg følte det som en Pligt, og jeg fik, i al Beskedenhed sagt, ogsaa udrettet et og andet. Saaledes lykkedes det mig at gennemføre en af Thalbitzer lagt Plan, der gik ud paa at bevare det prægtige tyske Klubhus, en Bygning, der i kunstnerisk Udsmykning og Udstyrelse bedst kan sammenlignes med Moltkes Palæ i København. Den lejede Thalbitzer, inden han rejste, for en Rubel om Maaneden - og jeg beholdt Bygningen som Røde Kors' Domicil. Alt Inventar blev paa denne Vis bevaret for Ejermændene. Paa nær en eneste Ting: Nøglen til Vinkælderen maatte jeg aflevere. Og selvfølgelig var der ikke een Flaske tilbage, da mine Medkommissærer havde huseret i Kælderen nogle Uger.

Ogsaa i mit Privatliv havde jeg desværre Bolchevikerne lige i Næsen. Jeg boede i et ret stort og pænt Hus med Lejligheder paa syv-otte Værelser, og alle Lejere blev hevet ud med en Times Varsel. De fik Lov at tage det Tøj, de havde paa, og een haandkuffert med sig. Det røde Kors paa min Dør bevarede Lejligheden for mig, men jeg maatte finde mig i de ækle Husfæller.

Ved Efterretningen om, at de tyske Lejetropper havde drevet Bolchevikerne ud af Nabobyen Mitau, flygtede pludselig alle

mine røde »Kolleger« fra Riga, men nogle Dage efter kom de luskende tilbage. I Mellemtiden havde jeg haft Besøg af adskillige »Radiser«. De ved dem, der er »røde udvendig og hvide indvendig«. De havde villet faa mig til at foretage en Del større Udbetalinger, nu da de ægte røde var borte. Heldigvis havde jeg ikke rettet mig efter deres Ønsker. Saa havde mit Hovede nok ikke siddet paa Kroppen idag.

Til Slut maatte de væk for stedse ... . det vil altsaa sige for tyve Aar. Det skete i Huj og Hast. Jeg stod ved mit Vindue og saa de første tyske Soldater rykke ind i Byen. Det var enkelte Blænkere, der gik spejdende gennem Gaderne, men de sidste russiske Soldater trak sig tilbage. Maaske præcis som det nu har gentaget sig.

Saa kom der en tysk Patrouille paa en halv Snes Mand. Jeg saa dem pludselig slæbe to russiske Kvinder ud fra en Port og hørte Løjtnanten kommandere: Op ad Muren med dem. Skyd. Der faldt en Salve og de to Kvinder sank til Jorden. Der fik de Lov at ligge som Lig i samfulde tre Dage. Nej, det lyder ikke kønt, men det var ikke desmindre kun, hvad der under Krigen maatte kaldes ret og rimeligt.

For de to var, hvad man kaldte »Flintenweiber«, nok en Art kvindelige Bolcheviksoldater, men i Virkeligheden de forfærdeligste Marodører. Deres Lommer var fulde af Ringe, som de formodentlig har skaaret af Fingrene paa bedrestillede Kvinder. Det var Hyæner, disse »Flintenweiber«, intet andet. De *maatte* udryddes.

Der kom en frygtelig Tid, mens de tyske Lejetropper, under Bermond-Avaloff, laa paa den ene Side af Düna, og den med stort Besvær sammenskrabede lettiske Nationalhær paa den anden. Fronten gik midt ned gennem Byen, og vi havde uafbrudt Bombardement i en Maaned. Jeg husker, at jeg en Dag sad i den samme Lænestol, som jeg sidder i her. . . . og der kom en Granat ind gennem Vinduet, eller dog en stor Granatstump. Jeg havde en Gæst, og vi løb om Kap ned i Kælderne. I næste Øjeblik faldt Nabohuset sammen og brød i Brand. Der var nemlig ogsaa noget, der hed Krig for tyve

Aar siden. Det kan man undertiden næsten være ved at glemme.

Jeg havde en bevæget Tid, ogsaa da Letterne selv kom til Magten. Ja ikke jeg alene, naturligvis. Men jeg mindes, ikke uden Beklagelse, at der mødte Repræsentanter op for den nye lettiske Hær, og afkrævede mig det temmelig store Lager af Uniformer, Røde Kors laa med. Det var beregnet paa at hjælpe Fanger, der passerede i alt for elendigt Udstyr. Naturligvis maatte jeg nægte, at aflevere disse til Barmhertighedsarbejdet beregnede Uniformer til den nye Hær. Men saa rekvirerede man dem og gav en Kvittering. Paa den Maade var alt forsaavidt i Orden. Det mindre ordentlige indtraadte nogle Maaneder senere, da lettisk Politi mødte op hjemme hos mig og foretog en »Husundersøgelse«. Fra den hjemførte de nemlig samtlige Kvitteringer. Det er den Slags, der sker, naar man i en Fart skal organisere et Samfund, men for mig var det en ubehagelig Ting at skulde fortælle Røde Kors, at Uniformerne var borte. Og at Kvitteringerne ogsaa var det.

Min møjsommeligt oparbejdede Forretning var blevet fuldstændig tilintetgjort i den Tid, hvor russiske, snart tyske, snart bolchevikiske og endelig lettiske Tropper havde bølget frem og frem og tilbage gennem Rigas Gader og al Handel naturligvis var standset. Ja for en Fuldstændigheds Skyld, saa laa jo Englænderne ude paa Rheden og skød ind over Byen for at hjælpe Letterne med at bekrige Landeswehr-Tropperne.

Den Dag, da der var en Ende paa de blodige Begivenheder, kunde jeg tomhændet rejse hjem og gøre op med Røde Kors. Men Riga kaldte mig tilbage. Jeg haabede at se den dejlige By stige af Asken som en Fugl Phønix. Helt blev Haabet nu ikke opfyldt. Men der kom dog gode Aar igen.

Ikke saa gode som de fjerne før Verdenskrigen, men gode Aar. De blev for mig og for alle andre IkkeLetter mindre gode fra den Majmorgen i 1934, da vi paa Gadehjørnerne kunde læse, at den lettiske Borgervæbning, der var et Korps af

unge Landbosønner, og en lille Del af Hæren havde »indsat« Karlis Ulmanis som Enehersker i Letland.

Jeg siger dog udtrykkeligt, for os Fremmede. For sit eget Land var han en god Mand, og han gjorde Riga til en endnu smukkere og renere By, end den nogensinde havde været. Det er et ganske godt Tegn, at en Mand har Sans for den Slags, og Ulmanis gjorde Riga til en ren By, den reneste jeg har set. Den Ros skal han have i sin Grav, hvor den saa ellers er gravet ham. Ganske vist kom vi ind i et Papirvælde af den anden Verden, men det maatte man tage som det var. Mon ikke det er en Sygdom, der har smittet hele Verden i de senere Aar? Det er ligesom om der er blevet noget halvmistænkeligt ved at være Købmand.

Da Krigen i Europa udbrød i denne Omgang, væltede naturligvis nye Besværligheder ind over os. Men det blev ikke anset som nogen Begivenhed af større Rækkevidde, da »Traktaten om gensidig Hjælp« blev afsluttet mellem Bolchevikerne og Letland. Det betragtedes som et Stykke Storpolitik, der egentlig ikke angik Menigmand. Syv Maaneder efter fik vi noget andet at vide. Men da var det for sent. Da saa jeg igen de russiske Soldater i Gaderne. De havde klogeligt været holdt borte fra Riga i den Tid, da der kun var givet Lov til Besættelse af Baserne. Nu saa vi dem oversvømme Byen med deres Myriader af Maskiner til Krigsbrug. Og gennem Gaderne drog de sørgelige Optog af Arbejdere, der var pisket til at demonstrere for en Sag, de hadede. Jeg ser for mig endnu saadan et uhyggeligt, kilometerlangt Optog slæbende paa groteske Figurer af Pap eller Krydsfiner. Over den sortklædte Slange af Mennesker gyngede en kæmpemæssig Ligkiste. Fascismens Ligkiste stod der paa den. Et modbydeligt Syn var disse Tvangs-Optog. Men ellers maa jeg sige een Ting: Russerne holdt mønstergyldig Disciplin. Der var ikke Antydning af Fuldskab eller Optøjer. De optraadte med Værdighed. Virkelig fuldt ud korrekt. Ved Dagslys.

Rite Nyt

En uge i Letland.

Jeg er ved at planlægge en tur til Letland i maj 2015 for en gruppe senior landmænd. For selv at være tæt på hvad der skal ske på den tur, rejste jeg 1 uge til Letland i oktober, og besøget der, gav denne gang, som mine mange tidligere besøg, anledning til en masse strøtanker som redaktøren foreslog jeg fik på papir, måske til bladet. *1

Jeg er jævnligt kommet til Letland siden 1992, har lavet rejser til landet, holdt foredrag om Letland, samlet landbrugsmaskiner, været med i Rite Højskole og troede jeg, medejder af Bincani. En ejendom i nærheden af Sauka sø, som jeg i en periode var medejder af sammen med Andreas Aabling Petersen. Desværre er ejendommen nu overtaget af kommunen. Og så kan jeg lide det lettiske folk og naturen.

Min uge i Letland havde Rite Højskole som udgangspunkt. For at komme dertil tog jeg bussen fra Riga til Apsedes, hvor Niels Bendix hentede mig. De øvrige passagerer var naturligvis lokale. Det var mørkt og de sidste 50 km. foregik på grusveje , stoppestederne er ofte øde og mørke steder, hvor man ikke kan se lys endsige huse, men stoppestederne har et navn, altså, der bor folk, der lever folk her i ”udkant Letland”.

Nå, men frem kom jeg, forstander Niels Bendix hentede mig og Lis Nielsen var klar med maden.

For dem der ikke ved det, er Rite Højskoles bygning en mere end 100 år gammel folkeskole, den var mere arkitektonisk køn før Sovjetstaten byggede den om. Den har en bred trappe som fører op til første sal, og den er tydelig mærket af de mange børn der har travet op og ned i Sovjet tiden og måske før. Ude i haven står et typisk lettisk bjælkehus , det er vel ca. 100 m² , flyttet hertil i Sovjet tiden for at 3 familier kunne bo der, det trænger nu til en kærlig hånd og foreløbig er ét værelse gjort beboeligt.

Højskolen ligger langt fra noget der ligner en by, og der er

Janis og Carsten hjælper med at presse æbler fra Rite Højskole

også her grusveje.

Går man til den ene side, kommer man efter små 2 km til nogle sørgelige rester af et kollektiv fra tiden før 1991, beregnet til 300 køer, det vil sige der er også et af de typiske boligkomplekser fra Sovjettiden. Ud fra de huller der er i "ruinen" kan man se, at der har været 24 lejligheder, så det antal familier har der mindst været. Jeg spørger mig selv, hvem var de? Er de kommet her frivilligt? Næppe! Er de kommet her fra små byer i Letland, byer som blev jævnet med jorden efter 1947, eller fra andre steder i Sovjetunionen?

Var her nogen der havde været i militæret "Røde Ivan" som det hed da jeg var soldat, dem vi var bange for ville angribe os? Hvad tænkte de?

De store marker fra kollektiv tiden er der stadig, de har ligget udyrket hen nogle år, men efter at Letland kom med

i EU. er der kommet mere gang i landbruget, og det bliver dyrket.

Vejen derud er den børnene har travet når de skulle i skole. På den anden side af skolen i Rite ligger en anden ruin "kulturhuset", det var her den tilladte kultur blev udøvet, dans og de sange og film der var godkendt. Holdt børnene og ungdomsopdragelses organisationen "Pionererne" mon også til i det kulturhus?

Hvordan var det at være til noget i kulturhuset, for den sags skyld også andre steder? Kunne man tillade sig at sige, hvad man tænkte og mente? KGB var jo over alt og man kunne vel ikke have tillid til ret mange, det var i hvert fald naivt at have det.

Jeg lavede i 1995 en artikel til et elevskrift med titlen: Danmark – Letland et spørgsmål om tillid og mistillid. Er man mon i det Lettiske samfund ved at viske noget af det Sovjetiske ud, og hvor meget?

På min planlægningsstur talte jeg også med en borgmester og en landmand. Jeg har følgende spørgsmål til dem, som jeg vil vente med at stille til jeg kommer med gruppen: "Jeg har hørt at der i Litauen er en voksende utilfredshed med de mange udenlandske, herunder danske, landmænds dominans i landet, hvordan er det i Letland?"

Jeg har ofte sagt, at i Letland har folk fra min generation haft et trælsomt liv, i hvert fald sammenlignet med det liv de fleste i Danmark har haft. *2 Måske viser følgende episode hvordan man fik en slags kompensation i den grå hverdag. Det var oktober, tilsyneladende skulle alle rive blade sammen denne dag og damen der bl.a. har opsyn med højskolen når forstanderen ikke er der, ringede til 4 andre, at de skulle komme og hjælpe med at rive, og de kom, og vi rev og de snakkede/råbte hele tiden. Det viste tydeligt glæden ved et arbejdsfællesskab, letterne kalder det vist at arbejde i en "brigade".

Min planlægnings tur sluttede i Riga.

Min kone og jeg var der første gang i maj 92, dengang var

der ingen biler på vejene, ingen benzin, heller ingen varer i butikkerne, en aften var der heller ingen penge i bankerne. Det hele så lidt trøstesløst ud og vores penge rakte uhyggelig langt hvad enten vi ville købe vin eller rav. Dengang besøgte vi Rikke Helms i kulturinstituttet på Kr. Barona iela, det var et prægtigt hus, det er stadigvæk et prægtigt hus, men nu hotel og restaurant, jeg tror - det er et måltid værd. Ikke nok med at der er sket rigtig meget i Riga i de 22 år, der er også på alle måder en verden til forskel på Jekabpils og Rite området og Riga men det er jo stadig det samme land.

Carsten Juelsgaard Madsen

Kommentarer fra redaktøren:

*1: redaktøren og læserne er altid glade for personlige rejseindtryk fra Letland

*2: Man kan måske sige et anderledes liv, for vi hører også gode historier fra letternes tid i sovjetperioden.

Husk mødet med Rikke Helms

Husk at komme til mødet den 28. januar 2015 i Kilden kl. 19.00. Her vil Rikke Helms fortælle om sit liv, hvordan hun blev interesseret i det russiske sprog og senere under Sovjet Styret kom på uddannelse i Moskva. Vi fra foreningen kender især Rikke Helms, da hun var leder i Riga på Det Danske Kulturinstitut. Hun stoppede der, da hun blev spurgt om hun ville starte et nyt kulturinstitut i Sct. Petersborg. Rikke Helms er nu gået på pension og har travlt med at være rejseleder for Akademisk Rejsebureau.

LN

Æblesaft på Rite Højskole

Janis ser efter, at æblerne bliver raspet til små stykker.

Ligesom sidste år ville vi i år lave æblesaft, men i år var alle æblerne faldet ned, så vi måtte vaske dem før de blev fyldt i sække og vi kørte 5 mand høj ud til Judite, der med familien driver et landbrug tæt på grænsen til Litauen – vi kan se derover ud over en smuk sø.

Med denne udsigt som baggrund hældte vi æblerne op i en tidligere roe-rasper for at findele dem. Småstykkerne blev samlet op i et rustfrit kar – sikkert tidligere mælkekar og blev derfra øst op i en sæk beregnet for kartofler og sat ned i en cylinderformet tromle fra en mejetærsker. Tromlen er sat på højkant og ovenpå sækken lægges et stykke rundt brænde, dette presses så ned ved hjælp af en lang tung metalstang – tidligere brugt som stangen mellem to heste, der trækker en slåmaskine. Er stangen ikke tung nok i sig selv må en til to mand så agere dødvægt.

Saften presses ud af tromlen og løber ned i baljen

På den måde får man æblesaften ud og processen med at varme den op og fylde på glas eller flasker følger efter hjemme på skolen. I år blev det til ca 40 liter.

Niels Bendix Knudsen

**Vi ønsker alle vore medlemmer
en glædelig Jul og godt Nytår**

Kontingent 2015 ? Se side 11.

Sommerkursus på Rite Højskole

Lisbeth Andersen var inviteret til højskolen som underviser i perlestriik.

Det var med sommerfugle i maven jeg drog af sted til Letland i sommer. Hvordan mon de dygtige lettiske kvinder ville tage i mod mig og mine ”perlerier” ?

Hvordan ville jeg klare at kommunikere , når jeg ikke talte lettisk ?

Men mine bekymringer forsvandt som dug for solen , da jeg først kom i gang. Det var en fantastisk oplevelse, at mærke hvor godt jeg blev modtaget, vi talte sammen med øjne hjerte og strikkepinde, og jeg kom til at holde af alle de glade piger/kvinder, der kvindrede rundt om mig.

Jeg havde taget noget (efter min mening lækkert uldgarn med) og silkegarn havde jeg også i kurven. Det var der en del skepsis overfor, det kunne IKKE være uld, det måtte være syntetisk ! Mærk her hvordan uld skal være!

Det morede vi os over i fælles gemytlighed og jeg fik dem dog til at tro på at jeg talte sandt til sidst.

Vi startede altid dagen med fælles samling og lettisk og dansk sang, herlig start på en dejlig dag. Vi arbejdede koncentreret nogle timer tog en hurtig pause, så gik det løs igen, indtil vi ved middagstid spiste fælles mad, alle havde bragt gode ting med, så der var rigeligt at vælge imellem. Ved 15 tiden drog man hver til sit og skolen blev så sært stille. Efter en skøn uge var det hele pludselig færdigt, der var blomster, chokolade og gaver og taler til os alle, jeg var rørt og overvældet.

Sveta har gennem nogle år gjort rent på skolen, men sidste år blev hun syg af cancer og døde i oktober. Hun efterlader en datter på 10 år.

Den smukkeste oplevelse og mest givende oplevelse jeg havde i Letland var dog at få lov til at undervise Sveta helt alene. Hun var allerede for syg til at holde tumulten med

mange damer ud, så vi fik et par gode dage sammen, som jeg især nu, hvor Sveta ikke er hos os mere, ser tilbage på med stor ydmyghed og taknemmelighed.

Jeg fik et indtryk af en livsglad kvinde, der trods smerter i ryggen gik helhjertet ind i at lære teknikken med at strikke med perler. Og husker hvordan hun så med næsten forelskede øjne på en cykel, der stod i rummet, hvor vi stod og ordnede nogle ting og sager. Sådan en cykel kunne hun godt tænke sig.

Vi har meget at lære af en nøjsom kvinde som Sveta! Og det fine samspil mellem hende og datteren Esmeralda var vidunderligt at opleve.

Jeg havde håbet at se Sveta igen, men sådan skulle det desværre ikke være, mine tanker går mange gange til Esmeralda og jeg håber inderligt, at hun får en rimelig fremtid hos familien.

Lisbeth Andersen

Lisbeth Andersen og Sveta Golovanova

Inara Petrusevich i Galleri Lejre

Søndag den 2. november var der fernisering af Inara Petrusevichs billeder i Galleri Gl. Lejre.

Parkeringspladsen var fyldt med biler og en mængde mennesker fyldte lokalerne i galleriet og den lettiske ambassadør Kaspars Ozoliņš holdt tale. Inaras billeder er poetiske, eventyrlige og humoristiske og som en besøgende sagde: ”De minder lidt om Marc Chagalls”.

Inara siger selv, at hun ønsker at vise de magiske eller eventyrlige ting som findes i verden, i stedet for trivialiteten.

Der var overkommelige priser på billederne og flere var allerede solgt, der var

sat ”røde” pletter på dem.

I et katalog fra besøget fortæller Inara selv at hun nu lever i Daugavpils fortet, det store militære bygningsanlæg, som er ved at vågne op af sin tornerosesøvn. Og som nu bebos af kunstnere, som prøver at gøre det til et storcenter for europæisk kunst. Det er her Mark Rothko Art Centeret har til huse i den gamle arsenalbygning inden for fortet, og som nu er blevet renoveret for EU-midler, til et flot kunstcenter. Men ellers har Inara levet og boet i mange af de store byer, Riga, København og London. Hun er født i 1969 og har boet i Danmark fra 2000- 2003 og er uddannet på kunstakade-

miet i Riga, og gået på College of Art og Design i London. Hun har haft udstillinger mange forskellige steder i Danmark. Desuden har hun udstillet i Sverige, Hviderusland, Rusland og Litauen.

LN

Latvia in Review

Letland donerer el-generatorer til Ukraine

Ni elværker doneret af Letland er blevet afsendt til Ukraine. Disse udgør en del af den humanitære støtte til ofrene for den nuværende konflikt. Generatorerne skal tjene til at genoprette elektricitetsforsyningen i den offentlige infrastruktur i den østlige del af Ukraine.

Den bedste sølvmønt i verden er udgivet af Letlands centralbank

I den internationale konkurrence "The Coin of the Year", markerer møntsamlere 200-års fødselsdagen for komponisten Richard Wagner. Den lettiske centralbank har i 2013 udstedt en mønt, der fik hædersbevisninger som verdens bedste sølvmønt. Mønten er dedikeret til Wagner og blev udstedt i juni 2013 for at markere 200-året for fødslen af den berømte tyske komponist.

Samarbejdsregler for Letlands formandskab

Da Letland overtager formandskabet for EU fra Italien i første halvdel af 2015 er forberedelserne nået slutfasen. Europa-Kommissionens næstformand Valdis Dombrovskis, premierminister Laimdota Straujuma, og udenrigsminister Rinkēvičs er blevet enige om samarbejdsstrukturen i Letlands formandskab for Rådet for Den Europæiske Union.

App lader folk i udlandet deltage i Lacplesa Day

En ny app kaldet ”tænde et lys!” på Letlands officielle Facebook-side ”Hvis du kan lide Letland, kan Letland lide dig” giver folk i udlandet mulighed for at deltage i de patriotiske begivenheder

Lacplesa dag, 11. november ved på afstand at tænde et rigtigt stearinlys i nærheden af Riga Slot. Lacplesa dag mindes de begivenheder, der fandt sted for 95 år siden, den 11.

november, da Riga blev befriet. Når du activerer appen:

<https://apps.facebook.com/lightacandlelv>

vil en frivillig placere lyset i Riga.

Udenrigsminister argumenterer for Energi Union

Udenrigsminister Edgars Rinkēvičs, talte ved energisikkerhedskonferencen i København. Han fremførte, at udviklingen i Ukraine klart har afsløret de geopolitiske faktorer, der påvirker Europas energibehov og hyldet den nyinstallerede Europa-Kommissionens planer om at oprette en europæisk Energy Union på vegne af alle medlemsstater.

Letland vurderet til nr. 44 på et velstands indeks

Letland er blevet placeret som nr. 44 på et velstands indeks mens Norge tager 1. pladsen. Sammenlignet med sidste år er Letland klatret fire positioner op ad ranglisten. ”Legatum” velstands indekset lister 142 lande efter otte kriterier - økonomi, iværksætterier og muligheder, ledelse, uddannelse, sundhed, sikkerhed og tryghed, personlig frihed, social kapital. Letland er blevet fremhævet for den bedste præstation i iværksætterier og muligheder.

De Lettiske Statsskove plantede 26 millioner nye træer i 2014

Genplantningsperioden er slut for de lettiske statsskove, og selskabet har meddelt, at næsten 26 millioner frøplanter er blevet plantet, det dækker omkring 9.000 hektar

Arkitekt Birkerts rost med belønning

Letlands Ministerråd har besluttet at ære arkitekt Gunārs Birkerts - arkitekten bag Palace of Light. Den talentfulde arkitekt modtager det prestigefyldte certifikat som tak for sit enestående kunstneriske bidrag til den nye Nationale Biblioteksbygning.

Højeste andel af kvindelige topchefer registreret i Letland

Letland har registreret den højeste andel af kvinder i bestyrelser i de europæiske lande. Letland er blandt de mest suc-

cesfulde lande i Europa med hensyn til ligestilling mellem kønnene på virksomhedsniveau. Med 29 procent kvindelige topledere, er Letland foran Litauen og Estland, hvor denne andel er hhv. 16 procent og 7 procent,

Den Europæiske Centralbank priser lettiske banker

Den Europæiske Centralbanks omfattende vurdering viser, at lettiske banker er stabile og forberedt på de mest ugunstige scenarier. Der er blevet lavet en finansiel kontrol af sundheden i 130 banker i euroområdet dækkende ca. 82% af de samlede bankaktiver. De tre største banker i Letland - "Swedbank", "SEB Banka" og "ABLV Bank" - bestod prøverne uden at der blev registreret nogen mangler.

Letland vurderet som nr. 23 i "erhvervs klima"

"Doing Business" projektet, studerer erhvervs klimaet i 189 lande, og har rangeret Letland som nr. 23 på Verdensbankens liste over de bedste steder i verden at gøre forretninger. Singapore betragtes som det bedste sted at gøre forretninger, efterfulgt af New Zealand og Hong Kong.

Regeringen allokerer yderligere midler til vedligeholdelse af "Corner House"

Regeringen har besluttet at tildele yderligere midler til at vedligeholde det tidligere KGB hovedkvarter i centrum af Riga. Bygningens udstilling "Corner House. Sag nr. 1914/2014" vil blive udvidet og det historiske sted vil blive renoveret til den kommende vintersæson. Bygningen forventes at genåbne i januar.

Letland valgt til FNs Menneskerettighedsråd

For første gang er Letland blevet valgt til FNs Menneskerettighedsråd. Generalforsamlingen i FN valgte Letland for en periode på tre år, fra 2015 til 2017. Ud over Letland, vil fjorten andre lande begynde at arbejde i UNHRC næste år.

Bruttolønforhøjelse på 4,5% i 2015

Ekspertene fra finansministeriet forudser, at den gennemsnitlige bruttoløn vil stige 4,5 procent næste år. I år er den gennemsnitlige månedlige bruttoløn anslået til EUR 766,3, og det vil sandsynligvis stige til EUR 800,8 næste år. I 2016 vil den gennemsnitlige bruttoløn være omkring EUR 840,8.

Premierminister sigter mod at øge velfærden for de lettiske familier

Premierminister Laimdota Straujuma's politiske mål, som leder af den nye regering, vil være at øge velfærden for

lettiske familier.

Straujuma sagde, at for at opnå dette skal uligheden reduceres. Hun indrømmede, at hun gerne vil opfylde sit partis plan fra før valget - øge mindsteløn, gennemføre et progressivt skattesystem, fastlægge

sundhedsvæsenet og forbedre uddannelsen.

Letterne i udlandet har deltaget aktivt i Saeima valget

Lettiske statsborgere i 41 lande i udlandet har aktivt stemt i valget til den 12. Saeima, ved at afgive deres stemme ved 98 valgsteder uden for Letland.

Letlands Energiafhængighed sikret til 2020

Økonomiminister Vjačeslavs Dombrovskis er overbevist om, at Letland er meget tæt på at sikre en komplet energiløsning i 2020.

Letlands model for tosproget undervisning præsenteret på OSCE møde

På et møde i Polen, præsenterede den lettiske delegation de positive erfaringer med tosprogs undervisning i praksis. I en paneldebat om politik og praksis af tosproget undervisning i Europa for mindretal, var diskussionen rettet mod at fremhæve de positive erfaringer på uddannelsesområdet i Letland og andre lande, som Kroatien og Estland.

Letland er den mest lydige EU-medlemsstat

Europa-Kommissionen udgiver en rapport om anvendelsen af EU-lovgivningen og skitserer, hvordan medlemslande har opført sig i 2013 for så vidt angår sager, med overtrædelser af vedtagne normer. Som i 2012 var de fleste overtrædelser (62% af alle tilfælde) om overholdelse af EU-retten på miljøområdet, beskatning, transport og det indre marked og tjenesteydelser.

Parlamentsvalget slut: Den nuværende koalition forbliver intakt

Stemmesedler fra alle 1.054 valgsteder til valget til den 12. Saeima er talt og den nuværende koalition får 61 ud af de 100 pladser. Selvom oppositionspartiet Harmony har sikret sig den største andel af stemmer (23.13%) forud for koalitionspartnerne Unity (21.76%), De Grønne og Farmers Union (19.62%) og National Alliance (16,57%), forventes ingen ændringer i den nuværende koalition. Der er også to nye partier, der kom over spærregrensen på fem procent: Letland fra hjertet (6,88%) og Den Regionale Alliance (6,55%).

RIGVIR rost i udlandet

Den unikke anti-cancer behandling RIGVIR er blevet rost af Al-Jazeera i hele den arabisk-talende verden. Dette kommer blot en måned efter, at anti-cancer medicinen Belinostat, lavet af et lettisk Organic Synthesis Institute hold ledet af Ivars Kalviņš, er blevet registreret på det amerikanske marked. RIGVIR behandlingen er verdens første anti-cancer medicin, som indeholder levende virus til at bekæmpe kræftceller.

Sundhedsministeriet oplyser om sundhedsforbedringer

Ifølge sundhedsministeriet har den lettiske befolknings sundhedsindikatorer forbedret sig på flere områder. Sammenlignet med 2009 er antallet af sunde leveår steget med to år, det oversteg 54,7 år i 2012 for mænd og 57,8 år for kvinder.

Ledigheden ned til 8,4%

Letlands registrerede ledighed er faldet i alle regioner og største byer, ifølge data fra statens arbejdsformidling. Den samlede registrerede af ledighed i Letland er reduceret 0,2 procentpoint i august, og i øjeblikket er den på 8,4 procent af den økonomisk aktive befolkning.

Valdis Dombrovskis er Europa-Kommissionens vicepræsident

EU-Kommissionens formand, Jean-Claude Juncker har udmeldt sit hold af kommissærer, den tidligere lettiske premierminister Valdis Dombrovskis er en af Kommissionens seks vicepræsidenter. Dombrovskis er ansvarlig for euroen og den sociale dialog.

uddrag ved ED

Foreningen....

Foreningen Danmark-Letlands medlemsblad udsendes til alle medlemmer.

Indlæg og udklip er meget velkomne og sendes til redaktør Lis Nielsen (lis.hazel.nielsen@skolekom.dk). Vi kan ikke love at bringe alle indlæg, ligesom vi forbeholder os ret til at redigere i det indsendte. Vi ser gerne at artikler på engelsk eller lettisk er oversat når vi modtager dem.

Foreningen Danmark-Letland er stiftet i august 1992 i København af en kreds af private personer med interesse for Letland.

Formålet med foreningen er:

På alle måder at styrke og udvikle venskab mellem det lettiske og danske folk, samt oplyse om Letland.

Som medlem af foreningen kan optages enkeltpersoner, husstande, foreninger, virksomheder, kommuner, menigheder, organisationer mv. med interesse for dansk-lettiske relationer.

Foreningen er landsdækkende. De fleste arrangementer finder sted i Københavnsområdet, men der opfordres til lokalt arbejde også andre steder i landet. Hos Fremad Rejser, Vesterbrogade 37, 1620 København V tlf.: 33 22 04 04, får medlemmer af Foreningen Danmark-Letland rabat på rejser til Letland.

Indmeldelse i Foreningen Danmark-Letland sker ved henvendelse/indbetaling til kasserer Aase Lundbye.

Foreningens girokonto er: 07 736 54.

Bankoverførsel via netbank sker til:

Danske Bank, reg. 1551, konto 000 0773 654

Årskontingent:

Enkeltpersoner	250 kr.
Husstande	350 kr.
Unge under 26 og pensionister	175 kr.
Organisationer m.m.	550 kr.

Bestyrelsen

	Kirsten Gjaldbæk Kongstedvej 12 2700 Brønshøj Formand	tlf. 3871 1825 kirsten.gjaldbaek@gmail.com
	Jytte Nørgaard Helio Helleruplund Allé 4 2900 Hellerup Næstformand	tlf. 3962 2922 jytte@helio.dk
	Aase Lundbye Gustav Esmanns Allé 6 2860 Søborg Kasserer	mobil 2532 0470 aaselundbye@gmail.com
	Lis Nielsen Rosenlundsvej 8 3650 Ølstykke Redaktør	mobil 23444179 lis.hazel.nielsen@skolekom.dk
	Anita Vizina Nielsen Lyngborghave 32 2.TV 3460 Birkerød Næstformand	dk. tlf. 4031 4959 jvizinanielsen@webspeed.dk lettisk tlf. 371 29326966 anitaviz@inbox.lv
	Anda Dyrhund-Parbst Horserød byvej 3 3000 Helsingør Webmaster	tlf. 2016 0963 anda.zarane@gmail.com
	Niels Bendix Knudsen Lille Havelsevej 86 3310 Ølsted Bestyrelsesmedlem	mobil 40312345 nbendix@mail.dk
	Peter Fjerring Søndre Allé 6 1.th 2900 2500 Valby Suppleant	mobil 2025 1783 peterfjerring@hotmail.com

Nyttige adresser

Letlands Ambassade i Danmark,

Rosbæksvej 17, 2100 København Ø
Tlf. 3927 6000, Fax. 3927 6173,
embassy.denmark@mfa.gov.lv
Ambassadør: Kaspars Ozoliņš
Tredje Sekretær: Katrīne Ozoliņa
Ambassadør's Sekretær/ Konsulær assistent
Sandra Jurika
House Manager: Kaspars Judzis
Udenrigsministeriets hjemmeside:
www.mfa.gov.lv/dk/copenhagen

Den Danske Ambassade i Letland,

Pils iela 11, Lv-1863 Riga, Latvia
Tlf. +371 6722 6210, Fax +371 6782 0234,
rixamb@um.dk, www.ambriga.um.dk/da
Ambassadør: Per Carlsen
Konsul/Attaché:
+371 6722 6210 ext. 16 /mob. +371 2612 1002

Det Danske Kulturinstitut i Riga,

Marijas iela 13, K.3, LV-1050 Riga, Latvia
Tlf. +371 67 289 994,
dki@dki.lv, www.dki.lv
Leder: Simon Drewsen Holmberg.

Det Danske Kulturinstitut i København

Vartov, Farvergade 27 L, 2. sal, 1463 Kbh K

Foreningens hjemmeside: www.danmark-letland.dk
Webmaster: Anda Dyrland-Parbst
Kode til at se seneste numre af bladet: vairalat

KALENDER

28. jan. kl. 19.00   **Rikke Helms** fortæller om sine oplevelser og erfaringer i Østlandene i Kilden Nygårds Plads i Brøndbyøster
13. Jan. kl. 19.00   **Letlands EU Formandsskab**
Den lettiske ambassadør Kaspars Ozolins har givet tilsagn om at ville fortælle om Letlands EU Formandsskab og de prioriteter, som er sat for perioden 1. Januar til 30. Juni 2015. Filips Kirkens menighedssal, Kastrupvej 57, 2300 København S
Foredrag og diskussion på engelsk.
Tilmelding senest 10. januar til mail@bs-ngo.dk Gratis adgang.
Arrangør: Østersø-NGO-Netværk, DK
23. mar. kl. 19.00   Ordinær generalforsamling i Foreningen Danmark-Letland. Mandag 23-3. "Kulturhuset Kilden",
Nygårds Plads 31, Brøndbyøster.

Ny dansk ambassadør i Riga sommeren 2015

I politikens nyheder står der at ved den store ambassadørrokade 15. august 2015 hjemkaldes Per Carlsen som foreningen har haft et fremragende samarbejde med og istedet er det Hans Brask, der bliver ny ambassadør i Riga. Hans Brask var direktør for Baltic Development Forum indtil juli 2014. Han kender Danmark-Letland Foreningen i forbindelse med vores NGO samarbejde. Han er meget velorienteret i Østersøområdet og Rusland.

KG

<http://www.politiko.dk/nyheder/her-er-danmarks-nye-ambassadoerer>

Det 40 mand store herrekor Gaudeamus.